

פניגור, עופר

בן יצחק ושושנה, מוותיקי קיבוץ גבעת-חיים. מצד אמו — דור חמישי בארץ. נולד ביום כ"ב באלול תש"ב (4.9.1942) בקיבוץ. עופר סיים את לימודיו בבית-הספר היסודי שבגבעת-חיים ולאחר-מכן במדרשה החקלאית על-שם רופין. את לימודיו בבית-הספר התיכון סיים בגבעת-חיים-איחוד. היה בעל כושר גופני מעולה, ספורטאי מצטיין המשתייך ל"הפועל". כאשר סיים את לימודיו יצא לשנת שירות להדרכה בתנועה.

במשך שנה הדריך בסניף "הנוער העובד והלומד". נוסף לשאר עיסוקיו בעבודה בהדרכת נוער ובפעילות תרבותית כללית גילה נטייה לפיסול, לציור ולדרמה. באוגוסט 1961 גויס לצה"ל והתנדב לסיירת-הצנחנים ובה שירת כמפקד-מחלקה; זה היה במסגרת שירות-החובה וגם בשירות-המילואים, שאליו יצא מפעם לפעם. שוחרר מן הצבא בדרגת סגן. כמדריך וכמחנך היה בעל יזמה וגילה יכולת רבה. הוא התכוון לצאת ללימודים ולהתמחות בפיסיכולוגיה ובדרמה באוניברסיטה של תל-אביב — ואת דרך חייו ראה בכך בתוך קיבוצו. בצבא היה מוכן לתת עזרתו לחייל המתקשה והזקוק לעזרה והראה עירנות לבעיותיהם של פקודיו. מעניין הדבר וראוי לציון כי עופר לא השתלם בציור וגם לא חשב את עצמו לצייר. הציור היה לו רק צורך נפשי, ביטוי עצמי שלו בלבד — ובמשך שנותיו האחרונות עסק באמנות זו. לרוב היה זה בשעות-שמירה בצבא ולפעמים מתוך שמיעת-הרצאה; אז היה רושם רישומים שהיו מעין התפרקות לאחר יום-עבודה מתוח. בשנת 1965 נסע עופר למספר חדשים לארצות-הברית כי שם שהתה אז משפחתו בשליחות. הוא עבד במחנה-קיץ של "הבונים" ולמד להכיר את הנוער האמריקאי. תקופה זו בחוץ-לארץ העשירה את עולמו ופתחה בפניו אפקים חדשים. בימי המתיחות שלפני פרוץ מלחמת ששת הימים באה אשתו לבקר אותו ביחידתו ולבה מלא

דאגה; אבל עופר לא האמין כי תפרוץ מלחמה, כי זו הרי תביא לשפיכות-
דמים אימה מכל צד — ואיש אינו מעונין בכך. עופר הוסיף כי אם
בכל זאת תהיה מלחמה לא היה ספק בלבו שצה"ל ינצח — ולדעה זאת
נתן ביטוי מתוך בטחון גמור שהיה בו כדי להרגיע את אשתו. במלחמת
ששת הימים השתתף בקרבות הראשונים לשחרור ירושלים המזרחית,
בכיבוש בית-הספר לשוטרים וגבעת התחמושת, וביום השני לקרבותיה,
הוא כ"ז באייר תשכ"ז (6.6.1967), נפל עופר בקרב פנים אל פנים שנערך
בבית-הספר לשוטרים; הוא נפגע ברוצו בתעלה כשהוא, כתמיד, בראש
הכוח — וחייליו ומפקדיו אינם חדלים מלספר עליו עד היום על היותו
גם חייל למופת וגם קצין לדוגמא. הניח אשה. הובא למנוחת-עולמים
בבית-הקברות הצבאי שעל הר-הרצל בירושלים. לאחר נפלו נערכה
תערוכת ציוריו ורישומיו במוסיאון דיזינגוף שבתל-אביב. אלבום ציוריו
ורישומיו יצא לאור בהוצאת לוינ-אפשטיין. "בתוכנו", יומן קיבוץ גבעת-
חיים, יצא לזכרו ולזכר יעקב מירון ב"שלושים" לנפלו. בספר "מאירות
גברו" של מפקדת הצנחנים הוקדש עמוד לתולדותיו ולתיאור קרבו
האחרון. "בדרכם", שבהוצאת איחוד הקבוצות והקיבוצים לזכר חברי
האיחוד שנפלו במערכה, מוקדשים לו כמה עמודים ובהם תולדותיו
ומרישומיו. גם ב"גוילי אש", כרך ד', ילקוט עזבונם של הבנים שנפלו
במערכות-ישראל, הובא מעזבונו.

עֵפֶר פִּנְיָגֶר

✕

כאשר אני רואה יהודי חרד, תמונה או מלה המזכירה כל זאת, אני מצטער על כל רגע שבזבזתי בצבא ולא ניצלתי להיות טוב יותר, מסוכן יותר.

12.5.1959

— — — עד עכשיו הייתי קורא וחוזר וקורא בכל רגע פנוי, בספר עב־כרס, פרי דמיוני, אשר את שמו אינני יודע וייתכן שאין לו שם כלל. לעתים אני שוכב במיטה ודפים המופרים כל כך, עוברים לנגד עיני, יש ביניהם דפים אשר רוחות־הגליל הצוננות נושבות בהם ויחיות עצי־חרוב ושק־תערובת עולים מהם; יש דפים אחרים, קצת יותר מבוגרים, הספוגים טל של לפנות־בוקר. אני ממשיך ומדפדף ולפתע יעלו ריחות משכרים של פרדס בפריחתו ומיד אחרייו דף הנוצץ באור הירח המתחבא ומרצד בסבך־ענפים וריח עצי־אורן נודף כמנו. לפתע יהפכו הדפים לתמונות ואני רואה אותן פינות־אוישר בפתח, אותו ספסל רטוב לצידה של בריכה ריקה. וכך הייתי שוכב עד אשר הייתי נדרם מרוב עייפות והכל היה מתערפל.

אני מרגיש שנכנסתי לקצת יותר מדי סנטימנטליות — דבר שאיננו יפה לבן בגילי ; לכן אני מפסיק.

יעל, שנה טובה !!!

בבסיס, 22.9.1963

זה ימים אחדים אני מרגיש את הסתיו. את יודעת עד כמה אוהב אני את הצינה הקלילה הצובטת הזאת, המעוררת זכרונות וכמיהות רחוקות.

ב

5.1.1963

אני כותב אליך משום שאין אדם בעולם הזה שאוכל לומר לו
 את אשר מתרחש בי כעת. הרדיו מנגן ג'ז וזמרות שרות לקול קצב-
 הליווי כשהכל חי ומלהיב. גמרתי כרגע לקרוא ספר-וועה על
 השואה („בית הביבות“) ואני חש בכל נשמתי את זוועות השואה
 האימה הזאת.

אני יודע שיהיו כאלה שיעקמו שפתיים, יגזכרו בלבם לשמע הדברים שאומר כעת. משום כך אומר אותם רק לך.

לא אומר שאני מרגיש את אשר הרגישו הם, אותם נדוני מוות שחיו בצלו ללא כל תקווה. אולם אני חש זאת בכל האבדן והאימה הניבטת מעיניהם היהודיות, החכמות והיודעות לסבול כל-כך מאחורי גדרות מחושמלות. לעולם אינני שוכח זאת! ביקרנו בבית שהוקם לזכר השואה בקיבוץ לוחמי-הגטיטאות. הבטתי בתמונות והבנתי. אחרים לא הבינו, לא תפסו, אמרו שאי-אפשר לתפוס זאת. ולאחר-כך, כשחזרנו, צחקו והתנהגו כאילו לא קרה דבר. אני הבנתי, תפסתי וידעתי שאסור לשכוח.

הבוקר קמתי השכם ; לבדי הלכתי. האדמה היתה רטובה מגשם קל שטפטף לפנות-בוקר. הבוקר היה כליכך צלול ווך כאילו נולד משהו חדש, חדש באמת. אז ידעתי שהנה עברה שנה ושוב יבוא הכל מחדש ; הגשמים, האביב, הכל. פתאם רצייתי שתהיי על ידי כדי לחוש כל זאת כמו תמיד ; לנשום את האוויר הצונן, את הצביטה שבאפור הבהיר של השמיים ; לחוש — ולשתוק. רק ללכת בשקט ולא להפריע להתחדשות הזאת.

לרגע חשתי כי מכל עונות־השנה הסתיו הוא האהוב עלי ביותר, אולי משום שאין יופי בלא כאב. נראה שכאשר הכל פורח, דשן, שוב אין מיצוי של היופי. הכל שוקע באדישות מלאה, דשנה, המקשה כל תחושה עמוקה באמת.

יעל, נ' 'מן רב' " הרגשתי כך. גם הייתי מתבייש להביע זאת.
לך הייתי מוכרח לכתוב מפני שהיית איתי.

אינני יודע, וייתכן והיתה זאת הרגשה מיוחדת ואני הייתי אתה לבדי. אך גם אם הייתי לבדי אינני מצטער.
שנה טובה לך, יעל, ומזל טוב ליום־ההולדת!

7

יולי 1966

צפת. לילה. הירח מלא. הארץ מוצפת באור סהרורי. אני כמו חולם. היתה חתונה באחד מקיבוצי־הצפון (אחת החניכות־לשעבר מן התנועה), היו שם רבים שהכרתי ושמתחי לפגוש. אך לא היה

אני מרגיש כי מתוך כל הזווה וחוסר-האונים, צומח ועולה בי כוח עצום להיות חזק; חזק עד כדי דמעות, חזק כח אחד כמו סכין, שקט ואיום; כזה רוצה אני להיות! אני רוצה לדעת ששוב לא יביטו עיניים תהומיות מאחורי גדרות-חשמל! הם לא יביטו כך, רק אם אהיה חזק, אם נהיה כולנו חזקים, יהודים חזקים וגאים! לעולם לא להיות מובלים שוב לטבח.

אוגוסט 1966

— — — נפש-האמן ניוונה מחוויות, מנתקת אותם, מעכלת אותם ויוצרת עולם חדש לעצמה. דבר זה הוא טוב ליצירה אמנותית, אך איננו מספיק כדי לחיות...

— — — יש הבדל בין החיים עצמם, שעלינו לחיותם; לבין חיי יצירה. בחיים עצמם נדרשת יכולת ההסתגלות, שהיא היפוכם הנטי של חיי-יצירה הבונים את החיים הרצויים להם. ההסתגלות היא קרי גומלין הדוק ובלתי-פוסק בין אותה המסה שבתוכך לבין החיים הזורמים בחוץ. לעתים זוהי מלחמה, אולם גם מלחמה היא מיפנז. מגע, בשום אופן לא הנתקות.

— — — בכלל, היש אמת וודאית בחיים או שמא החיים הם חוסר-וודאות בלתי פוסק? — רגש יפה הרוצה להתרומם אל-על וזה טבעו הבלתי-נמנע, גווע כאשר מקצצים את כנפיו; והכנסים ת התקווה עד הסוף.

— — — אני מאמין שבמאזני-החיים יכריע הצד החיובי על-אף הכל. המלחמה האמיתית צריכה להיות עם השיגרה; אותו אינ המכרסם כך בשינוי הקטנטנות מבלי שתרגיש בכך כלל. אותן שיני חולין, טורדניות, יומיומיות, האוכלות כך עד שיום אחד מסתבר שהגל בפנים רקוב, חלול ולהרפא קשה.

זהו פחד הגדול; לא המלחמות הגדולות, כאשר הנך ערוך לקרב מאמץ את כל הכוחות, אלא דווקא כאשר אתה נינוח, שלוו, חסרי-כני בטוח בעצמך — — —

שום דבר משותף. החיוך גווע ונשארו אלמים. לאחר-מכן, חדר-האוכל מלא. המון רוגש, סקרני, אוהד, מעגלי-ריקודים. הרגשתי משהו חם וטוב בכל זה. כל-כך טוב להיסחף בטוב הזה. רציתי להישאר, כאילו אני עומד להיפרד או להפסיד משהו, אך כבר היה מאוחד. אני הפסדתי. היה זה כמו לראות רגע את בבואת-עצמך בתוך מראת מים שקטים. ההרגשה, ששוב אינך יכול לחזור לדברים שאהבת, משום שעברו עליך בינתיים דברים אחרים שאינך יכול להשתחרר מהם, היא איומה. נפרדתי קלושות ויצאתי בלי להביט אחורנית. בחוץ היה קר. האוטובוסים חכו דוממים. בתוכם ישבו כבר אנשים סתמיים, ללא צורה; נמנמו, המתינו או דיברו בלחש, אנשים שלא עזבו כלום ולא קיוו לכלום, כאילו נולדו באוטובוס.

האוטובוס נרעד והחל גולש בהר. הירח היה תלוי מלמעלה, מלא, מציף אור זהרורי על כל העמק מתחתיו. בריכות הדגים נראו כמו משטחי-כסף ענקיים. לא היה זה לילה, זה היה עולם אחר. אני נסעתי לצפת, האחרים המשיכו לחיפה. ירדתי בסיבוב. הרחתי את ריחה של צפת. היה צונן. מוזר עד כמה יכול ריח לאפיין עיר, או עד כמה מתאפיינת עיר על-ידי הריח. הירח היה תלוי עדיין מעלי. הרחובות ריקים, בתים ישנים, המולה חרישית בוקעת מתוכם ונבלעת בקירות העבים. הרגשה מוזרה. מזכירה קצת את חוץ-לארץ. ימים שלמים ללכת בלי לדבר ורק המחשבות המדברות אל עצמך, מתדפקות אל כתלי הראש ונבלעות בתוכו... שם הייתי חרש אלם, כאן — רק אלם.

אותו לילה הייתי עולם, והעולם היה בתוכי